

שמועה ולשון קבלה, שעל פי שמועה ועל פי קבלה יאמין דבר זה, ולא נתן משה תורה לישראל אלא בדרך אמונה ובדרך קבלה, וכן חכמי המשנה וחכמי התלמוד לא נתעסקו אלא בדרך קבלה ובדרך אמונה, ולא הורו לדרוש ולחקור על ענין (האלות) [האלהות] ועל ענין שאר החכמות כלל, ואם היו יחידים שהיו בקיאים בהם לא היו מורין בהם לרבים, שלא צותה תורה להורות על אלה הדברים.

הנה מה אמר הצדיק¹⁷ והחכמה מאין תמצא וגו', אלהים הבין דרכה והוא ידע את מקומה¹⁸, ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וסוד מרע בינה¹⁹, הא לך בפירוש, שלא נברא האדם אלא לירא מהקדוש ברוך הוא ולסוד מרע, ולא להתבונן במעשי הנוראים של הקדוש ברוך הוא, וחכמי ישראל שהיו בקיאים באלה החכמות, סתמום וסתרום, ולא רצו לפרסמם לרבים, ולא חששו ללמד לשום אדם שאין הקדוש ברוך הוא גוף, שאין חשש בדבר זה כאשר ביארתי.

ומה שכתוב²⁰ ונשמרתם מאד לנפשותיכם כי לא ראיתם כל תמונה, לא בא הכתוב להזהיר אלא שלא לעשות תמונה, כמו שכתוב בסוף הפסוק²¹ פן תשחיתון ועשיתם לכם פסל תמונת כל סמל, אבל אם יחשוב אדם שהקדוש ברוך הוא בעל תמונה, לא הקפידה תורה בכך, וכמה היו מחכמי התלמוד הקדושים שמהם

כי כן הדעת מכרעת, וכן פשוטן של מקראות, שהקדוש ברוך הוא אינו גוף ובעל תמונה כמו שנאמר¹³ ואל מי תדמיון אל ומה דמות תערכו לו, וכל הדמיונות שראו הנביאים אינן אלא כדרך הנבואה, כמו שנאמר¹⁴ וביד הנביאים אדמה, שהקדוש ברוך הוא היה מראה לו דמיון נכבד (לפי שלא ידע) [כדי שידע] הנביא כי זו הנבואה באה לו מאת הקדוש ברוך הוא, אבל עקר [הקדוש ברוך הוא] אין לו סוף [אולי צ"ל: גוף], וכן הדבר ידוע לכל חכמי לב, אבל מי שיטעה בכך ולא ירד לעמקו של דבר, ומבין המקראות כפשוטן וסבור שהקדוש ברוך הוא בעל תמונה, לא נקרא מין¹⁵, שאם כן הוא הדבר, איך לא פרסמה תורה על דבר זה ולא גלו חכמי התלמוד להודיע דבר זה בגלוי, ולהזהיר נשים ועמי הארץ על כך שלא יהא מינים ויאבדו עולמן, הלא כמה אסורים קלים כגון אסור מוקצה וכיוצא בו, חבירו חכמים כמה הלכות והרבו כמה דקדוקין להעמיד כל דבר על מכונו, ועל דבר זה שכל האמונה תלויה בו ויש בו כרת בעולם הזה ובעולם הבא, איך לא הורו חכמים על דבר זה בגלוי.

אלא ודאי לא הקפידו לכך, אלא יאמין אדם היחוד כפי שכלו, ואפילו הנשים כפי מיעוט שכלן, שאמר משה ע"ה¹⁶ שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, (ומשמ') [ושמע] לשון

והראה למשה סדר תפלה כו', הרי תיארו כבוד יתברך בתמונה. ¹³ ישעיה מ יח. ¹⁴ הושע יב יא. ¹⁵ דעת רבינו כדעת הרמב"ם וכ"ה דעת חז"ל שאין הקב"ה גוף, ומה שנדמה לנביאים בציוור ותמונה כדי שידע הנביא אמיתת הנבואה, וכ"כ הר"ח בפירוש ברכות במה שאמרו מנין שהקב"ה מניח תפילין, מביאו או"ז ח"א הלכות ק"ש אות ז, וז"ל: פר"ח זצ"ל שהקב"ה מראה כבודו לנביאיו וחסידיה באובנתא דליבא כדמות אדם יושב כדכתיב מימינו ומשמאלו כו', וכיון שנודע לנו כי מתראה לנביאים בענין הזה, נתברר לנו כי זה הראייה האמורה בראיית הלב ולא בראיית העין הוא, כי לא יתכן להאמר בראיית העין שנראית דמות להקב"ה, שנאמר ואל מי תדמינו ואשוה (ישעי' מ כה) אלא ראייה היא בלב, כך יתכן לומר שאיפשר לאדם לראות בראיית הלב דמות כבוד בראש ועליו תפילין, והאומר ראיתי בראיית הלב היא כו', והאי דכתיב כי לא ראיתם כל תמונה ראיית העין. וכ"כ רב סעדי' גאון, מביאו ר"י הברצלוני בפירושו לספר יצירה, וז"ל: ומצינו בספר אחד מספרי רבינו

סעדי' גאון ז"ל שחיבר על טענות מין אחד שם רשע ירקב שאמר אותו הרשע על רבותינו ז"ל חכמי התלמוד חלילה וחלילה שהם היו נותנים דמות ותמונה לבורא העולמים יתעלה שמו כו', אבל טענתו על הא דאכתריאל לפי שהיה מוצא בתורה כי המקום הראה למשה ואהרן ונדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל אמרה התורה עליהן ויראו את אלהי ישראל, ופירוש הכתוב כי ראו אור גדול דכתיב ומראה כבוד ה' כאשר אוכלת כו', והדמיונות שראו אלו הנביאים הם בדעות כל בעלי האמונה והיחוד אורות נבראות, וטעם החכמה בברייתן כדי לברר ולחזק האמונה לפני הנביא או הצדיק הרואה אותן כי הדבר הנשמע אליו הוא מאת ה' ובדבריו הקדוש מפני האור הבהיר התלוי בו. גם דעת רבינו הוא כי הקב"ה אינו גוף כדעת הגאונים והרמב"ם, אלא משיב על הרמב"ם למה קורא מין למי שטועה בכך, וכדעת רבינו כ"ה דעת הראב"ד בהשגתו להרמב"ם שם עיי"ש. ¹⁶ דברים ו ד. ¹⁷ איוב כח יב. ¹⁸ שם שם כג. ¹⁹ שם שם כח. ²⁰ דברים ד טו. ²¹ שם שם טז.